

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

ΔΕΛΤΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Αποτύπωση διαστάσεων ψηφιακής και τεχνολογικής προσαρμογής και ωρί- μανσης στις μικρές επιχειρήσεις

(0-49 άτομα προσωπικό οι οποίες αποτελούν το 99,6% των ελληνικών
επιχειρήσεων)

Αθήνα
2019

- ▶ Βραδεία και περιορισμένη ψηφιακή προσαρμογή βασισμένη σε ίδια κεφάλαια και επενδύσεις ιδιαίτερα χαμηλής κλίμακας.
- ▶ Βασικότερα εμπόδια ως προς την ενσωμάτωση τεχνολογικού εξοπλισμού ή υιοθέτηση ψηφιακών λύσεων και εργαλείων, αναδεικνύονται οι παράγοντες του κόστους και της έλλειψης χρηματοδότησης.
- ▶ Οι θετικές επιδόσεις στη μεταποίηση συνδυάζονται με σχετικά υψηλότερες επενδύσεις σε μηχανολογικό εξοπλισμό, ιδιαίτερα για τις επιχειρήσεις με υψηλότερο τζίρο και αριθμό εργαζομένων.
- ▶ Η περιορισμένη επενδυτική δραστηριότητα και οι επενδύσεις περιορισμένης κλίμακας δυσχεραίνουν την αναπτυξιακή σύγκλιση με την αναδυόμενη διεθνή τεχνολογική και παραγωγική πραγματικότητα, αναδεικνύοντας μεσοπρόθεσμα τον κίνδυνο τεχνολογικής υστέρησης, ανεπαρκούς παραγωγικής προσαρμογής και αδυναμίας μετάβασης σε αναβαθμισμένα και εμπορεύσιμα προϊόντα και υπηρεσίες για ένα μεγάλο τμήμα πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων.

Στο πλαίσιο της εξαμηνιαίας έρευνας οικονομικού κλίματος στις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ (22η κατά σειρά), διερευνήθηκαν διαστάσεις που αφορούν στην επενδυτική δραστηριότητα των μικρών επιχειρήσεων, με έμφαση στις επενδύσεις που συνδέονται με την τεχνολογική και ψηφιακή ωρίμανση της λειτουργίας και δραστηριότητας τους.

Σημειώνεται κατ' αρχάς ως προς την επενδυτική

δραστηριότητα, ότι τα στοιχεία του Α' εξαμήνου του 2019 είναι ελαφρώς καλύτερα σε σχέση με εκείνα του Β' εξαμήνου του 2018. Συγκεκριμένα, το 14,9% των ερωτώμενων δήλωσαν ότι αύξησαν την επενδυτική τους δραστηριότητα (13% το Β' εξάμηνο του 2018), γεγονός που συμβαδίζει με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, όπου ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου για το 1ο τρίμηνο του 2019 εμφανίζεται αυξημένος σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο.

Εντούτοις, ο παράγοντας του κόστους σε συνδυασμό με την περιορισμένη πρόσβαση σε χρηματοδότηση, την υπερφορολόγηση και την απουσία κινήτρων καθιστούν τις επενδύσεις αυτές περιορισμένης κλίμακας. Αυτό προκύπτει, μεταξύ άλλων, από το εύρημα ότι οι 9 στις 10 επιχειρήσεις (88,5%) χρηματοδοτούν τις επενδύσεις τους με ίδια κεφάλαια, ενώ μόλις το 4,1% τις χρηματοδοτεί μέσω τραπεζικού δανεισμού. Η δυσκολία του χρηματοπιστωτικού τομέα να χρηματοδοτήσει την πραγματική οικονομία έχει εξελιχθεί σε ένα σοβαρό διαρθρωτικό πρόβλημα που σε συνδυασμό με την υπερφορολόγηση και την υπερχρέωση καθλώνει τον πραγματικό ρυθμό μεγέθυνσης και τις μεσοπρόθεσμες προοπτικές ανάπτυξης.

Πρέπει να σημειωθεί ότι και σε αυτήν την έρευνα του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, τα προβλήματα και οι προοπτικές των επιχειρήσεων δεν χαρακτηρίζονται από ομοιογένεια. Διατηρείται ο ιδιότυπος οικονομικός δυισμός μεταξύ των επιχειρήσεων ανάλογα με το μέγεθος και την ηλικία τους, όπως έχει αναλυθεί στις προηγούμενες έρευνες οικονομικού κλίματος. Σε αυτήν ωστόσο την έρευνα αναδύεται και μια νέα μορφή οικονομικού δυισμού με κλαδική διάσταση. Εκείνο, δηλαδή, που αποτυπώνεται πολύ έντονα και για πρώτη φορά είναι η σημαντική βελτίωση των δεικτών του κλάδου της μεταποίησης κατά περίπου 10 μονάδες έναντι των κλάδων του εμπορίου και των υπηρεσιών. Η βελτίωση της οικονομικής δραστηριότητας των μεταποιητικών επιχειρήσεων υποστηρίζεται και από το εύρημα ότι κατά μ.ο. αξιοποιούν το 60,7% του παραγωγικού τους δυναμικού, ποσοστό σημαντικά υψηλότερο σε σχέση με το 2017 που ήταν στο 51,3%. Επίσης, τα στοιχεία αυτά συνάδουν και με τα ποσοστά επενδύσεων σε μηχανολογικό εξοπλισμό (29,7%) και οι επενδύσεις σε τεχνολογικό-ψηφιακό εξοπλισμό (14,4%).

Ως προς τις επενδυτικές προβλέψεις για το επόμενο εξάμηνο, η έρευνα καταγράφει το μεγαλύτερο ποσοστό πρόθεσης αύξησης των επενδύσεων των ερευνών οικονομικού κλίματος του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ καθώς το 15,4% των επιχειρήσεων δηλώνει πως θα πραγματοποιήσει επενδύσεις το επόμενο διάστημα.

Συνοψίζοντας τις βασικές περιοχές επικέντρωσης που χρήζουν ειδικότερων δράσεων υποστήριξης των μικρών επιχειρήσεων ως προς την τεχνολογική και ψηφιακή ωρίμανση και λαμβάνοντας υπόψη τα ευρήματα της έρευνας, καταγράφονται οι εξής ενότιες προτεινόμενων παρεμβάσεων:

- ▶ Προσαρμοσμένα και πολύ-επίπεδα εργαλεία που θα αντιμετωπίζουν τα βασικά εμπόδια ως προς τη ψηφιοποίηση και τη ψηφιακή ωρίμανση των μικρών επιχειρήσεων.
- ▶ Έμφαση στην άμεση κάλυψη των βασικών ψηφιακών αναγκών ιδιαίτερα για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις.
- ▶ Έμφαση (και) στον κεφαλαιουχικό/τεχνολογικό εξοπλισμό ανάλογα με τις εξειδικευμένες παραγωγικές ανάγκες των μικρών επιχειρήσεων.

Τα κυριότερα συμπεράσματα της έρευνας του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ ως προς τις επενδύσεις, που πραγματοποιήθηκε από την εταιρεία MARC ΑΕ σε πανελλαδικό δείγμα 806 πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων (0-49 άτομα προσωπικό) στο διάστημα 15-23 Ιουλίου 2019, έχουν ως εξής:

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

1. Ως προς την επενδυτική δραστηριότητα τα στοιχεία του Α' εξαμήνου του 2019 είναι ελαφρώς καλύτερα σε σχέση με εκείνα του Β' εξαμήνου του 2018 σε σχέση με τις επιχειρήσεις που πραγματοποίησαν επενδύσεις. Συγκεκριμένα, το 14,9% των ερωτώμενων δήλωσαν ότι αύξησαν την επενδυτική τους δραστηριότητα (13% το Β' εξάμηνο του 2018) γεγονός που συμβαδίζει και με τα επίσημα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ¹, όπου ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου για το 1ο τρίμηνο του 2019 εμφανίζεται αυξημένος σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο. Εντούτοις, παρά την αύξηση που παρουσιάζουν οι επενδύσεις που πραγματοποιούν οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις στις 4 τελευταίες έρευνες κλίματος του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, η επενδυτική δραστηριότητα κινείται σε σχετικά χαμηλά επίπεδα.

1 Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί ΕΛΣΤΑΤ – 1ο-2ο τρίμηνο 2019.

2. Εξετάζοντας σε μεγαλύτερο χρονικό βάθος τις επενδύσεις που πραγματοποίησαν οι ΜμΕ την τελευταία τριετία, τα ευρήματα της έρευνας δείχνουν ότι σχεδόν 4 στις 10 επιχειρήσεις (36,6%) πραγματοποίησαν κάποια μορφής επένδυση. Αν και το ποσοστό αυτό φαίνεται αρκετά υψηλό, θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η συντριπτική πλειοψηφία των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, δηλαδή το 63%, δήλωσε πως δεν πραγματοποίησε καμία επένδυση την τελευταία τριετία.

3. Στα επιμέρους στοιχεία, οι επιχειρήσεις που πραγματοποίησαν τις περισσότερες επενδύσεις ήταν οι μεγαλύτερες με βάση τον τζίρο (61,2%) και τον αριθμό εργαζομένων (63,8%).

4. Ως προς το είδος της επένδυσης από τις επιχειρήσεις που πραγματοποίησαν επενδύσεις, το 37,2% πραγματοποίησε επενδύσεις για τεχνολογικό- ψηφιακό εξοπλισμό, το 37,2% για μηχανολογικό εξοπλισμό και το 25,6% για κτιριακές εγκαταστάσεις. Από τα ευρήματα φαίνεται ότι οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις καταβάλλουν προσπάθειες προσαρμογής στα νέα δεδομένα που δημιουργούν οι τεχνολογικές εξελίξεις. Εντούτοις, η απουσία χρηματοδότησης όπως ήδη προαναφέρθηκε σε συνδυασμό με την υπερφορολόγηση και

την απουσία κινήτρων καθιστούν τις επενδύσεις αυτές περιορισμένης κλίμακας. Αυτό τουλάχιστον προκύπτει, μεταξύ άλλων, από το εύρημα ότι οι 9 στις 10 επιχειρήσεις (88,5%) που πραγματοποίησαν επενδύσεις χρηματοδότησαν τις επενδύσεις αυτές με ίδια κεφάλαια. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό ότι οι επιχειρήσεις που χρηματοδότησαν τις επενδύσεις τους μέσω τραπεζικού δανεισμού είναι λιγότερες από εκείνες που βρήκαν χρηματοδότηση μέσω ΕΣΠΑ (4,1% και 5,4% αντίστοιχα).

5. Ως προς τις επενδυτικές προβλέψεις για το επόμενο εξάμηνο, η έρευνα καταγράφει το μεγαλύτερο ποσοστό πρόθεσης αύξησης των επενδύσεων των ερευνών οικονομικού κλίματος του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ καθώς το 15,4% των επιχειρήσεων δηλώνει πως θα πραγματοποιήσει επενδύσεις το επόμενο διάστημα.

6. Διαμορφώνεται μια σαφής εικόνα ευθείας αντιστοιχίας όσον αφορά στο επίπεδο του υψηλότερου συνολικού κύκλου εργασιών και του υψηλότερου ποσοστού των επιχειρήσεων που πραγματοποιούν επενδύσεις στην κατηγορία αυτή καθώς και ανάμεσα στην κατηγορία επιχειρήσεων που απασχολούν πάνω από 5 άτομα, όπου επίσης καταγράφονται αρκετά υψηλότερα ποσοστά επενδύσεων.

Το κόστος και η έλλειψη ρευστότητας- χρηματοδότησης θεωρούνται ως τα σημαντικότερα εμπόδια ως προς την ενσωμάτωση τεχνολογικού εξοπλισμού ή την υιοθέτηση ψηφιακών λύσεων και εργαλείων.

* Η έρευνα που παρουσιάζεται είναι η δεύτερη για το 2019 που διεξάγει το Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων της ΓΣΕΒΕΕ σε συνεργασία με την εταιρία MARC AE σε εξαμηνιαία βάση από τον Μάιο του 2009. Έγινε σε πανελλαδικό δείγμα 806 πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων (0-49 άτομα προσωπικό), στο διάστημα 15 έως 23 Ιουλίου 2019 και έχει ως βασικό στόχο την αποτύπωση του οικονομικού κλίματος στις πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, στους κλάδους της μεταποίησης, του εμπορίου και των υπηρεσιών, που αποτελούν το 99,6% των επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Τα ευρήματα αυτής της έρευνας μπορούν να συγκριθούν με τα αντίστοιχα των προηγούμενων ερευνών (Μάιος 2009 – Φεβρουάριος 2019). Οι έρευνες αυτές αποτελούν το μοναδικό εργαλείο, σε πανελλαδικό επίπεδο, για την καταγραφή της κατάστασης και της πορείας του μεγαλύτερου τμήματος της πραγματικής οικονομίας στην Ελλάδα. Τα πρωτογενή δεδομένα οικονομικών και επιχειρηματικών προσδοκιών χρησιμοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (SME United) για την κατασκευή των δεικτών ευρωπαϊκού οικονομικού κλίματος και είναι συγκρίσιμα με τα στοιχεία άλλων χωρών της ΕΕ.

Όπως και στις προηγούμενες έρευνες, έτσι και τώρα, υπάρχει μια σαφής καταγραφή των τάσεων του οικονομικού κλίματος καθώς και η παρακολούθηση των βασικών δεικτών λειτουργίας των μικρών επιχειρήσεων κατά το 1ο εξάμηνο του 2019, ενώ παράλληλα επιχειρείται οικονομική πρόβλεψη για το 2ο εξάμηνο του 2019.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

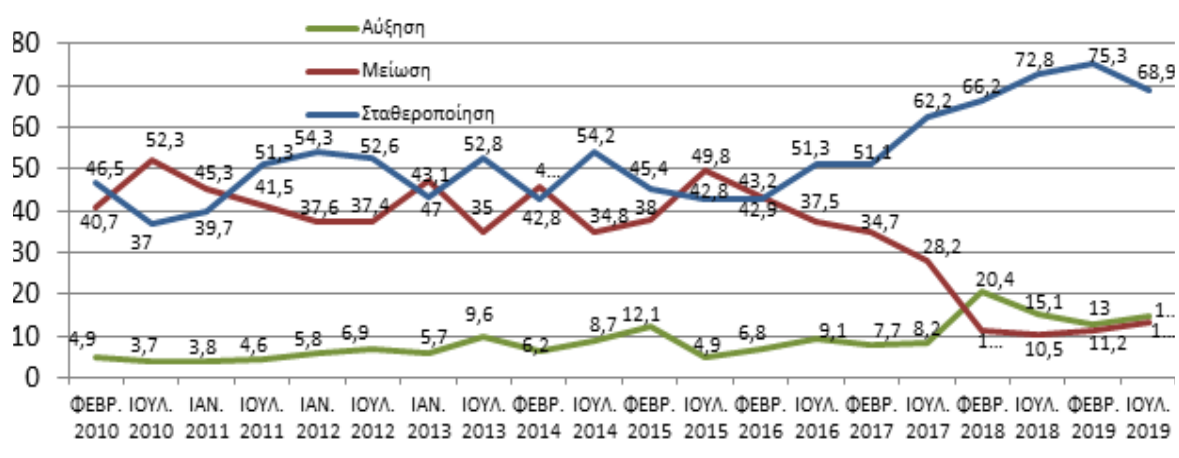
ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ Α ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2019

Ως προς την επενδυτική δραστηριότητα, τα στοιχεία του Α' εξαμήνου του 2019 είναι ελαφρώς καλύτερα σε σχέση με εκείνα του Β' εξαμήνου του 2018 σε σχέση με τις επιχειρήσεις που πραγματοποίησαν επενδύσεις (Γράφημα 1 & 2). Συγκεκριμένα το 14,9% των ερωτώμενων δήλωσαν ότι αύξησαν την επενδυτική τους δραστηριότητα (13% το Β' εξάμηνο του 2018), γεγονός που συμβαδίζει και με τα επίσημα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ², όπου ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου για το 1ο τρίμηνο του 2019 εμφανίζεται αυξημένος σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο. Εντούτοις, παρά την αύξηση που παρουσιάζουν οι επενδύσεις που πραγματοποιούν οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις στις 4 τελευταίες έρευνες κλίματος του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, η επενδυτική δραστηριότητα κινείται σε σχετικά χαμηλά επίπεδα.

Σύμφωνα μάλιστα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ που δόθηκαν στη δημοσιότητα για το δεύτερο τρίμηνο του έτους, συγκριτικά με το αντίστοιχο τρίμηνο πέρυσι, οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου αυξήθηκαν κατά 2,4% σε σχέση με το 1ο τρίμηνο του 2019. Εντούτοις, οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου μειώθηκαν κατά 5,8% σε σχέση με το 2ο τρίμηνο του 2018, ενώ πολύ μικρή αύξηση παρατηρείται στη συνολική αύξηση των επενδύσεων για το Α' εξάμηνο του 2019 στο μηχανολογικό εξοπλισμό όσο και στον εξοπλισμό τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών.

Σημειώνεται ότι γενικότερα ο κλάδος της μεταποίησης παρουσιάζει καλύτερες επιδόσεις σε σχέση με το εμπόριο και τις υπηρεσίες. Η βελτίωση των δεικτών της μεταποίησης δικαιολογούνται και από το εύρημα ότι, κατά μέσο όρο, οι μικρές μεταποιητικές επιχειρήσεις αξιοποιούν το 60,7% του παραγωγικού τους δυναμικού. Παρόλο που το ποσοστό αυτό υπολείπεται αρκετά από το να χαρακτηριστεί ως ικανοποιητικό, εντούτοις παρουσιάζει μια αύξηση της δραστηριότητας των μεταποιητικών επιχειρήσεων καθώς είναι αρκετά βελτιωμένη σε σχέση με

Γράφημα 1 - Επενδυτική δραστηριότητα - αποτίμηση τελευταίου εξαμήνου σύγκριση με προηγούμενες έρευνες

2 Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί ΕΛΣΤΑΤ – 1ο-2ο τρίμηνο 2019.

το 2017 όπου σε αντίστοιχη ερώτηση οι μεταποιητικές επιχειρήσεις αξιοποιούσαν (κατά μ.ο.) το 51,3% του παραγωγικού τους δυναμικού. Η βελτίωση των δεικτών της μεταποίησης επιβεβαιώνεται και από τα πρόσφατα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ επί του 2ου τριμήνου. Για παράδειγμα, παρότι ο εποχικά διορθωμένος Γενικός Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής του μηνός Ιουλίου 2019, σε σύγκριση με τον αντίστοιχο δείκτη του Ιουνίου 2019, παρουσίασε μείωση 1,1% και ο Γενικός Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής του μηνός Ιουλίου 2019, σε σύγκριση με τον αντίστοιχο δείκτη του Ιουλίου 2018, παρουσίασε μείωση 2,1%, η μεταβολή του επιμέρους Δείκτη Μεταποίησης ήταν θετική (κατά 1,7%).

Εξετάζοντας σε μεγαλύτερο χρονικό βάθος τις επενδύσεις που πραγματοποίησαν οι ΜμΕ την τελευταία τριετία, τα ευρήματα της έρευνας δείχνουν ότι σχεδόν 4 στις 10 επιχειρήσεις (36,3%) πραγματοποίησαν κάποια μορφής επένδυση (Γράφημα 3). Αν και το ποσοστό αυτό φαίνεται αρκετά υψηλό, θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η συντριπτική πλειοψηφία των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, δηλαδή το 63%, δήλωσε πως δεν πραγ-

ματοποίησε καμία επένδυση την τελευταία τριετία

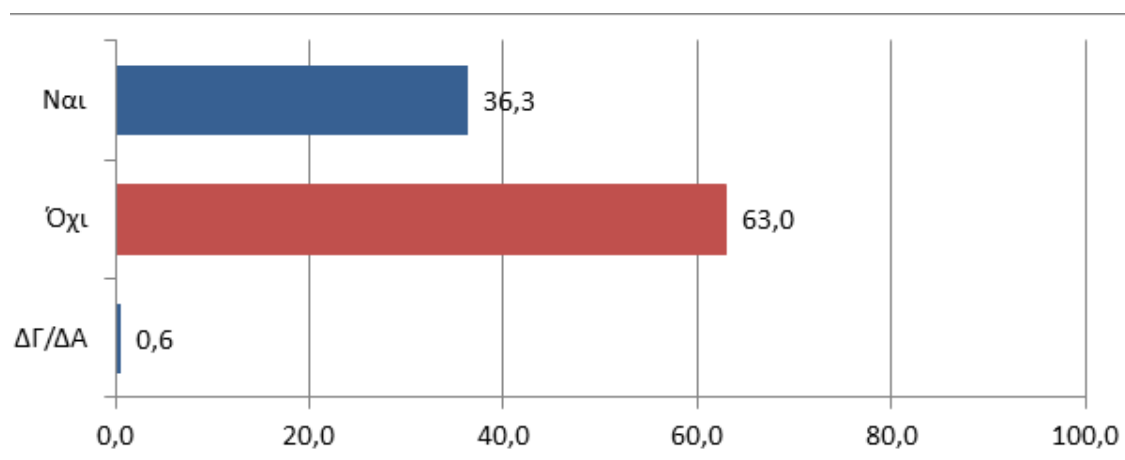
Στα επιμέρους στοιχεία, οι επιχειρήσεις που πραγματοποίησαν τις περισσότερες επενδύσεις ήταν οι μεγαλύτερες με βάση τον τζίρο (61,2%) και τον αριθμό εργαζομένων (63,8%).

Ως προς το είδος της επένδυσης, από τις επιχειρήσεις που πραγματοποίησαν επενδύσεις, το 37,2% πραγματοποίησε επενδύσεις για τεχνολογικό – ψηφιακό εξοπλισμό, το 37,2% για μηχανολογικό εξοπλισμό και το 25,26% για κτιριακές εγκαταστάσεις (Γράφημα 4). Από τα ευρήματα φαίνεται ότι οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις καταβάλλουν προσπάθειες προσαρμογής στα νέα δεδομένα που δημιουργούν οι τεχνολογικές εξελίξεις. Ωστόσο, η συσκολία πρόσβασης σε χρηματοδότηση, όπως ήδη προαναφέρθηκε, σε συνδυασμό με την υπερφορολόγηση και την απουσία κινήτρων καθιστούν τις επενδύσεις αυτές περιορισμένης κλίμακας. Αυτό τουλάχιστον προκύπτει από το εύρημα ότι οι 9 στις 10 επιχειρήσεις (88,5%) που πραγματοποίησαν επενδύσεις χρηματοδότησαν τις επενδύσεις αυτές με ίδια κεφάλαια.

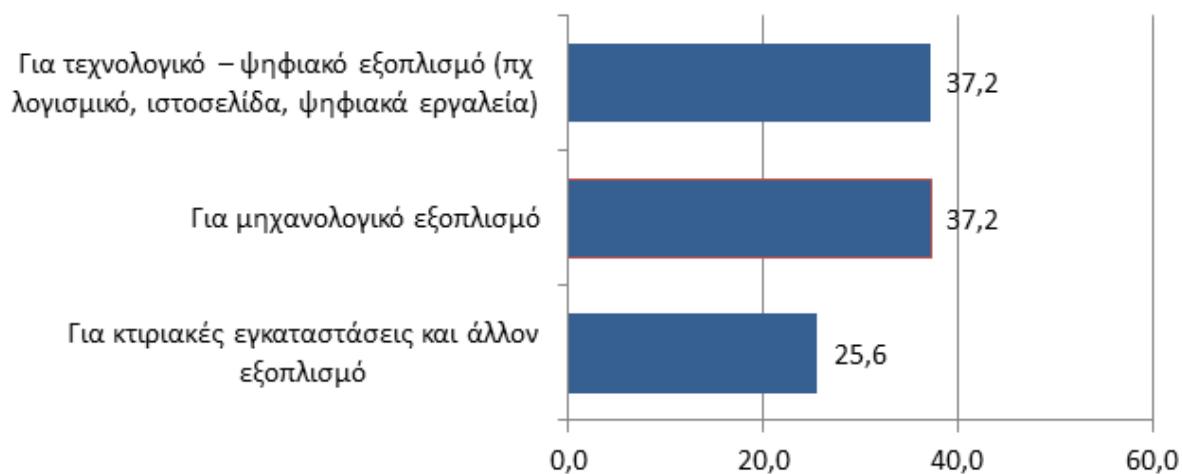
Γράφημα 2. Δείκτης επενδυτικής δραστηριότητας

Γράφημα 3 : Έχετε πραγματοποιήσει επενδύσεις κατά τα προηγούμενα 3 έτη;

Γράφημα 4: Τι είδους επενδύσεις πραγματοποιήσατε κατά την τελευταία 3ετία; (ως βάση όσες επιχειρήσεις πραγματοποίησαν επενδύσεις)

Σε επίπεδο κλάδου, η μεταποίηση φαίνεται να επενδύει σε τεχνολογικό – ψηφιακό εξοπλισμό σε σχετικά χαμηλότερο ποσοστό σε σχέση με τις επιχειρήσεις στο εμπόριο και τις υπηρεσίες, δίνοντας μεγαλύτερο βάρος στο μηχανολογικό εξοπλισμό. Οι νεότερες επιχειρήσεις (έως 5 έτη) καταγράφουν υψηλότερα ποσοστά ως προς τις επενδύσεις σε τεχνολογικό και ψηφιακό εξοπλισμό.

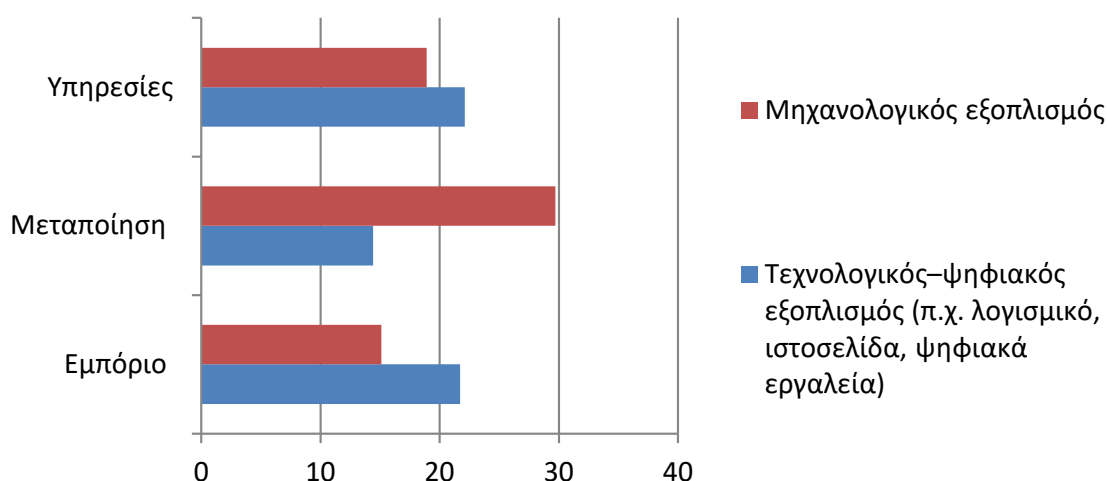
Γενικότερα, φαίνεται να αποτυπώνεται μια ήπια επενδυτική δραστηριότητα χαμηλής κλίμακας, όπου το βασικό εμπόδιο για την ανάληψη μεγαλύτερων επενδυτικών πρωτοβουλιών αποτελεί η έλλειψη χρηματοδότησης και η υπερφορολόγηση, βασική συνέπεια των οποίων είναι η μειωμένη ρευστότητα.

Στο σύνολο των επιχειρήσεων και σε επίπεδο κλάδου, σημειώνεται ότι στη μεταποίηση συγκεντρώνεται ένα ποσοστό 29,7% για μηχανολογικό εξοπλισμό, ενώ αρκετά χαμηλότερα εμφανίζονται οι επενδύσεις σε τεχνολογικό-ψηφιακό εξοπλισμό (14,4%).

Στο εμπόριο και τις υπηρεσίες, οι επενδύσεις σε τεχνολογικό-ψηφιακό εξοπλισμό διαμορφώνονται σε υψηλότερα ποσοστά (21,7% και 22,1% αντίστοιχα) έναντι των επενδύσεων σε μηχανολογικό εξοπλισμό (15,1% για το εμπόριο και 18,9% για τις υπηρεσίες) εντός των ίδιων κλάδων καθώς και έναντι των επενδύσεων σε τεχνολογικό-ψηφιακό εξοπλισμό που πραγματοποιήθηκαν στη μεταποίηση, οι οποίες ανήλθαν στο προαναφερθέν ποσοστό του 14,4%. Η μεταποίηση φαίνεται να επενδύει σε τεχνολογικό – ψηφιακό εξοπλισμό σε σχετικά χαμηλότερο ποσοστό σε σχέση με τις επιχειρήσεις στο εμπόριο και τις υπηρεσίες, δίνοντας πολύ μεγαλύτερο βάρος στο μηχανολογικό εξοπλισμό (Γράφημα 5).

Σημαντικό στοιχείο είναι το 63% δεν έχει πραγματοποιήσει καμία επένδυση κατά τα τελευταία 3 έτη. Τα ποσοστά είναι λίγο υψηλότερα στις επιχειρήσεις με περισσότερα έτη λειτουργίας (64,5% για 15 έτη και άνω έναντι 57,9% για τις επιχειρήσεις έως 5 έτη).

Γράφημα 5. Επενδύσεις ανά κατηγορία και τομέα

Οι νεότερες επιχειρήσεις (έως 5 έτη) διατηρούν σαφώς υψηλότερα ποσοστά ως προς την ψηφιακή τους ωρίμανση, ιδιαίτερα ως προς τις επενδύσεις σε τεχνολογικό και ψηφιακό εξοπλισμό, με ποσοστά 24,3% και 27,1% έναντι 19,7% για τις επιχειρήσεις 5-10 έτη και 13,0% για τις επιχειρήσεις 10-15 έτη, αντίστοιχα.

Ως προς το επίπεδο του ετήσιου τζίρου, διαμορφώνεται μια σαφής εικόνα ευθείας αντιστοιχίας όσον αφορά στο επίπεδο του συνολικού κύκλου εργασιών και του ποσοστού των επιχειρήσεων που πραγματοποιούν επενδύσεις. Οι επιχειρήσεις με υψηλότερο ετήσιο τζίρο καταγράφουν υψηλότερο ποσοστό πραγματοποίησης επενδύσεων (Γράφημα 6).

Ειδικότερα, οι επιχειρήσεις με τζίρο άνω των 300.000€ πραγματοποιούν επενδύσεις σε ποσοστό 40,1% (σε μηχανολογικό εξοπλισμό) και 33,3% (σε τεχνολογικό και ψηφιακό εξοπλισμό).

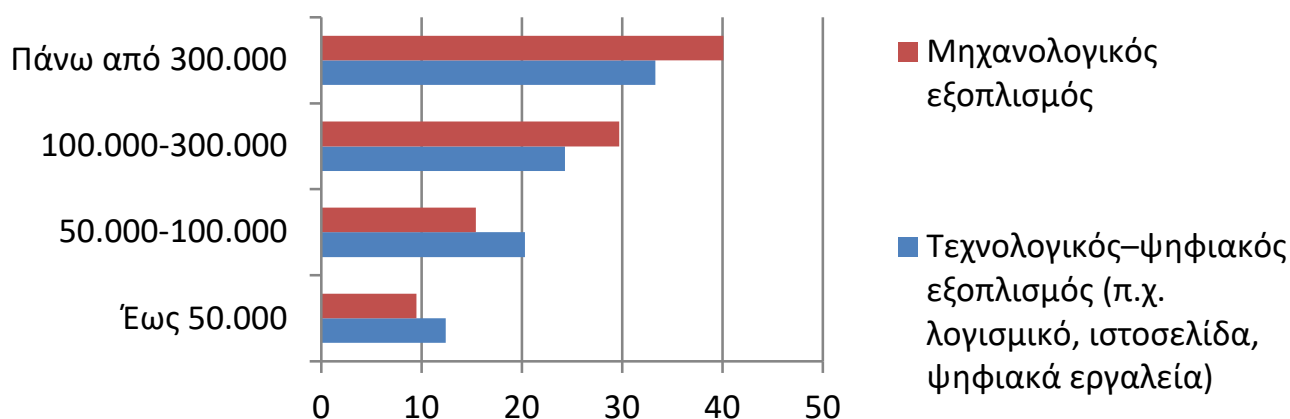
Οι επιχειρήσεις με τζίρο έως 50.000€ πραγματοποιούν επενδύσεις σε ποσοστό 9,5% (μηχανολογικό εξοπλισμό) και 12,4% (τεχνολογικό-ψηφιακό εξοπλισμό). Αντίστοιχα, σε επίπεδο τζίρου 50.000€ έως 100.000€

καταγράφονται ποσοστά 15,4% (μηχανολογικό) και 20,3% (τεχνολογικό-ψηφιακό).

Σημαντική διαφοροποίηση και κλιμάκωση ως προς τις επιχειρήσεις που πραγματοποιούν επενδύσεις, φαίνεται να καταγράφεται σε επίπεδο τζίρου από την κατηγορία 100.000€ με 300.000€, όπου αποτυπώνονται ποσοστά 24,3% για τεχνολογικό-ψηφιακό εξοπλισμό και 29,7% για μηχανολογικό εξοπλισμό.

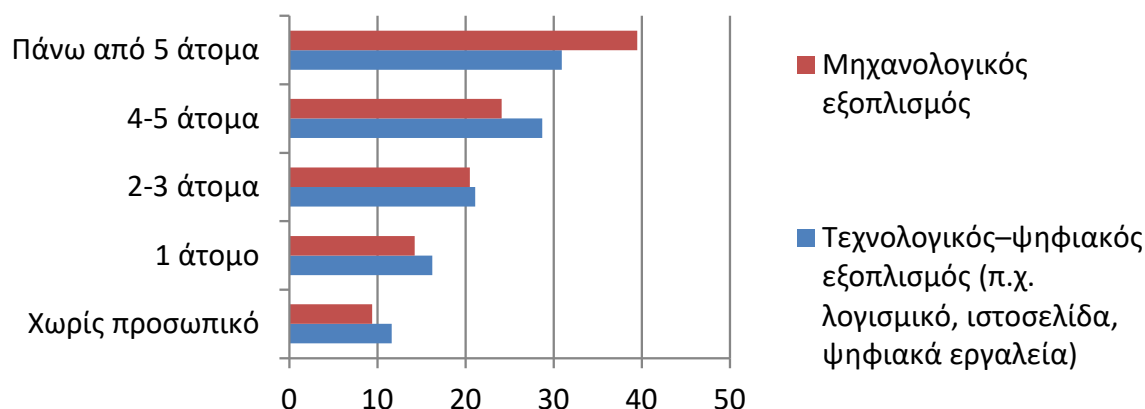
Σε επίπεδο αριθμού εργαζομένων αντίστοιχα, σημαντική διαφοροποίηση παρατηρείται μεταξύ των επιχειρήσεων χωρίς προσωπικό ή με ένα άτομο και των επιχειρήσεων με 4-5 άτομα και άνω των 5 ατόμων. Για παράδειγμα, στην κατηγορία χωρίς προσωπικό καταγράφεται χαμηλό ποσοστό (11,6% και 9,4% για τεχνολογικό-ψηφιακό και μηχανολογικό εξοπλισμό αντίστοιχα), ενώ στην κατηγορία με 1 άτομο προσωπικό τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 16,2% και 14,2% για τεχνολογικό-ψηφιακό και μηχανολογικό εξοπλισμό αντίστοιχα (Γράφημα 7). Αντίθετα, στην κατηγορία επιχειρήσεων που απασχολούν πάνω από 5 άτομα καταγράφονται αρκετά υψηλότερα ποσοστά επενδύσεων (30,9% και 39,5% σε τεχνολογικό-ψηφιακό και μηχανολογικό εξοπλισμό αντίστοιχα).

Γράφημα 6. Επενδύσεις ανά κατηγορία και σε επίπεδο ετήσιου τζίρου

Γράφημα 7. Επενδύσεις και αριθμός εργαζομένων

Ως προς τη γεωγραφική διάσταση, σημαντικά αυξημένο παρατηρείται επίσης το ποσοστό των επιχειρήσεων που πραγματοποίησαν επενδύσεις στην κατηγορία «Κτηριακές εγκαταστάσεις» στα Νησιά και Αιγαίου και Κρήτη (20,6%) έναντι της Αττικής (7,9%) και Β. Ελλάδα (14,7%), τη στιγμή που στις κατηγορίες τεχνολογικού-ψηφιακού εξοπλισμού και μηχανολογικού εξοπλισμού δεν καταγράφονται σημαντικές διαφορές.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω στοιχεία, μπορεί γενικότερα να αναφερθεί ότι καταγράφεται μια περιορισμένη επενδυτική δραστηριότητα χαμηλής κλίμακας με τα 2/3 των επιχειρήσεων να μην επενδύουν καθόλου σε τεχνολογικό, ψηφιακό ή μηχανολογικό εξοπλισμό.

Η επενδυτική δραστηριότητα που αφορά στις εξεταζόμενες κατηγορίες αφορά στο 1/5 των επιχειρήσεων (20,1% για τεχνολογικό-ψηφιακό, 20,1% για μηχανολογικό και 13,8% για κτηριακές εγκαταστάσεις) και συσχετίζεται με το μέγεθος της επιχείρησης (επίπεδο του τζίρου και αριθμός των εργαζομένων της επιχείρησης) αλλά και τον κλάδο (ο μηχανολογικός εξοπλισμός είναι προφανώς βαρύνουσας σημασίας για τη μεταποίηση και ο τεχνολογικός-ψηφιακός ανέρχεται σε σημασία για τις υπηρεσίες

και το εμπόριο, γεγονός που αποτυπώνεται στα σχετικά ποσοστά).

Ένα από τα σημαντικότερα ερωτήματα που πρέπει να διερευνηθεί αφορά, μεταξύ άλλων, στο εάν η παρούσα εικόνα σε συσχέτιση με τα υπόλοιπα παρακάτω στοιχεία συνηγορούν υπέρ σημαντικών διαρθρωτικών και τεχνολογικών μεταβολών ή μετασχηματισμών ή εάν τα στοιχεία απλώς αποτυπώνουν μια περιορισμένη αναπαραγωγή και προσαρμογή μέρους των μικρών επιχειρήσεων στα νέα τεχνολογικά και ψηφιακά δεδομένα μέσα από επενδύσεις περιορισμένης κλίμακας. Χρήζουν σαφώς περαιτέρω διερεύνησης ερωτήματα ως προς τις ειδικότερες κατηγορίες επενδύσεων σε τεχνολογικο-ψηφιακό και μηχανολογικό εξοπλισμό (π.χ. αναβάθμιση τεχνο-παραγωγικού εξοπλισμού, παραγωγικές διαδικασίες, ανάπτυξη νέων προϊόντων, ανάλυση δεδομένων, ψηφιακό μάρκετινγκ, κατανόηση συμπεριφοράς καταναλωτή και εμπειρία πελατών, ηλεκτρονικό εμπόριο, επιχειρηματικό μοντέλο).

Η διερεύνηση των πτυχών αυτών θα συνδεθεί και με τις λοιπές διοράσεις επί των παρακάτω ερωτημάτων ως προς τις πηγές χρηματοδότησης και τα σχετικά εμπόδια.

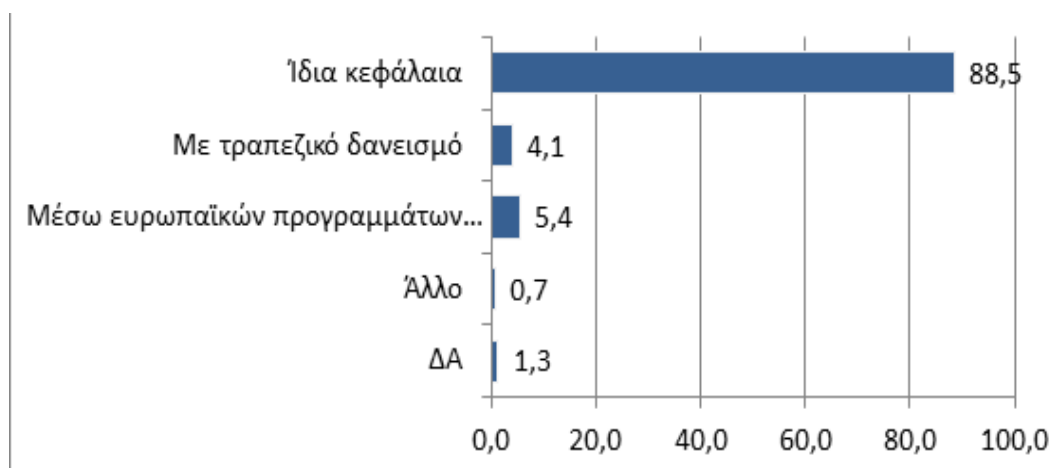
Ως προς τις πηγές χρηματοδότησης των επενδύσεων, όπως προαναφέρθηκε, οι 9 στις 10 επιχειρήσεις (88,5%) που πραγματοποίησαν επενδύσεις χρηματοδότησαν τις επενδύσεις αυτές με ίδια κεφάλαια. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό ότι οι επιχειρήσεις που χρηματοδότησαν τις επενδύσεις τους μέσω τραπεζικού δανεισμού είναι λιγότερες από εκείνες που βρήκαν χρηματοδότηση μέσω ΕΣΠΑ (4,1% και 5,4% αντίστοιχα).

Ως προς τη χρηματοδότηση των επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν, η βασική κατηγορία μέσα από την οποία πραγματοποιήθηκε η επενδυτική δραστηριότητα αφορά στα ίδια κεφάλαια (Γράφημα 8). Το ποσοστό των επιχειρήσεων που χρηματοδότησαν τις επενδύσεις τους μέσω τραπεζικού δανεισμού ανέρχεται σε 4,1%. Το ποσοστό των επιχειρήσεων που χρηματοδότησαν τις επενδύσεις τους μέσω ευρωπαϊκών προγραμμάτων (ΕΣΠΑ) ανέρχεται σε 5,4%. Σχετικές αποκλίσεις παρατηρούνται σε Νησιά Αιγαίου και Κρήτη, όπου ο τραπεζικός δανεισμός συγκεντρώνει ποσοστό 12,5% και η χρηματοδότηση μέσω ευρωπαϊκών προγραμμάτων ποσοστό 10%. Αντίστοιχα, σε επιχειρήσεις άνω των 5 ατόμων παρατηρείται ένα ποσοστό 79,6% σε ίδια κεφάλαια, 6,1% σε τραπεζικό δανεισμό και 10,2% μέσω ευρωπαϊκών προγραμμάτων (Γράφημα 9).

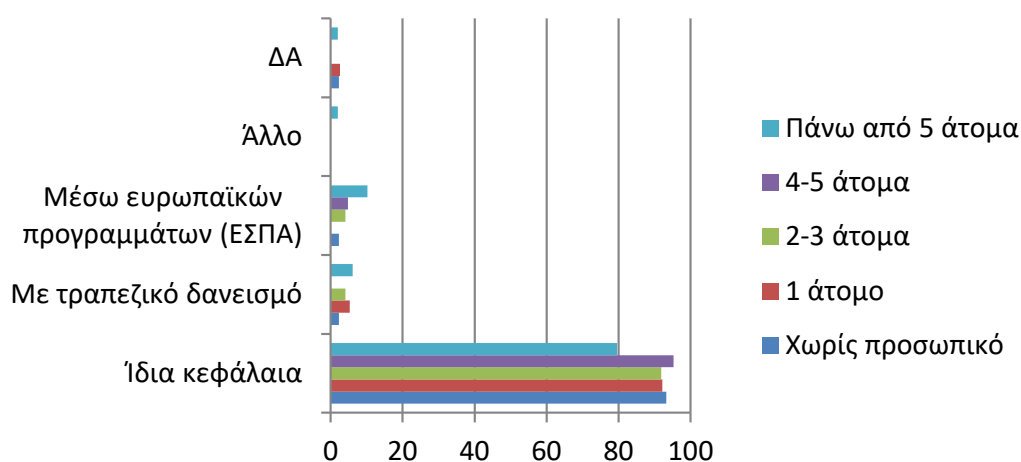
Τα παραπάνω στοιχεία χρήζουν πολλαπλών ερμηνειών και σίγουρα συσχετίζονται με μια σειρά παραγόντων που περιλαμβάνουν τη δυσκολία πρόσβασης σε εργαλεία και υποδομές χρηματοδότησης, στη συνάφεια των υφιστάμενων εργαλείων χρηματοδότησης με τις πραγματικές ανάγκες των μικρών επιχειρήσεων καθώς πιθανόν και με την περιορισμένη δυνατότητα –σε μεγάλο βαθμό– ανάπτυξης επενδυτικών σχεδίων που να συνάδουν με τα διαθέσιμα εργαλεία, καθιστώντας τις συγκεκριμένες τάσεις ως δείκτες επενδύσεων χαμηλής κλίμακας, περιορισμένης προσαρμογής και «επενδύσεις συντήρησης», και όχι απαραίτητα επενδυτική δραστηριότητα που τροφοδοτεί και συγκροτεί έναν τεχνολογικό και ψηφιακό μετασχηματισμό στο ευρύτερο πλήθος των μικρών επιχειρήσεων.

Βασικότερο εμπόδιο σε επίπεδο ενσωμάτωσης τεχνολογικού εξοπλισμού ή υιοθέτησης ψηφιακών λύσεων και εργαλείων, αναδεικνύεται από τα δεδομένα της έρευνας ο παράγοντας του «Κόστους» (σε ποσοστό 37,3%), ενώ ο δεύτερος σημαντικότερος παράγοντας αφορά στην «Έλλειψη χρηματοδότησης» (σε ποσοστό 28%) (Γράφημα 10). Ο συνδυασμός των δυο αυτών παραγόντων συνιστά μια διττή πρόκληση για την πορεία των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων προς την ψηφιακή ωρίμανση και καθιστά την ψηφιακή προσαρμογή μια διαδικασία

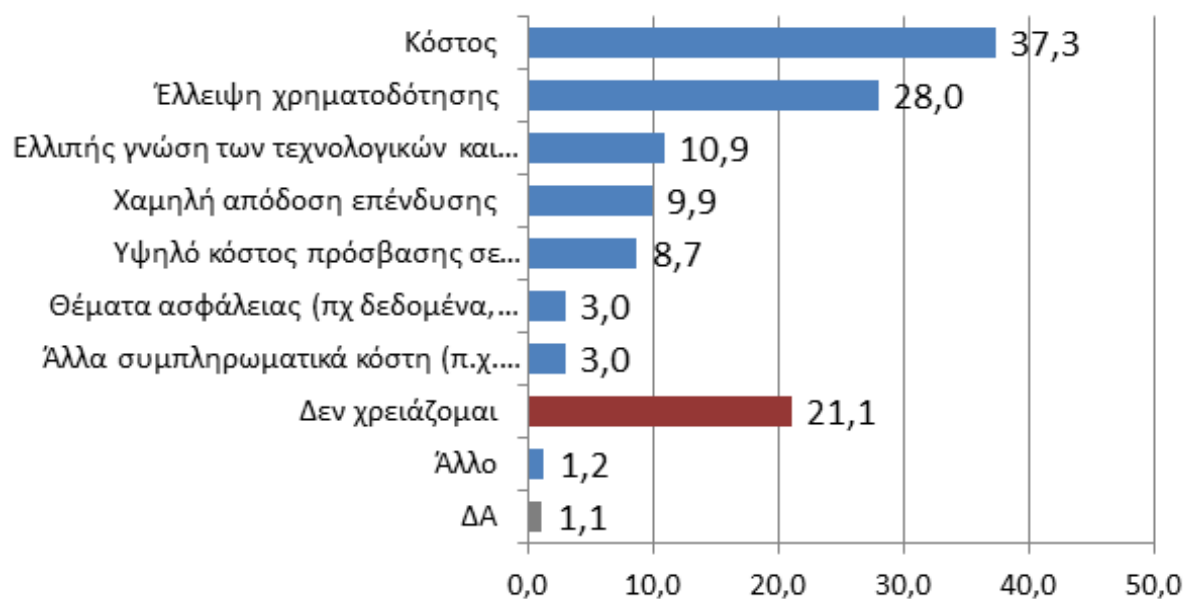
Γράφημα 8. Πηγές χρηματοδότησης επενδύσεων

Γράφημα 9. Πηγές χρηματοδότησης επενδύσεων με βάση τον αριθμό εργαζομένων

Γράφημα 10. Εμπόδια ενσωμάτωσης τεχνολογικού εξοπλισμού ή υιοθέτησης ψηφιακών λύσεων και εργαλείων

περιορισμένης κλίμακας και χαμηλής έντασης για ένα μεγάλο μέρος των μικρών επιχειρήσεων σε ένα διεθνοποιημένο οικονομικό περιβάλλον ραγδαίων εμπορικών, οικονομικών και τεχνολογικών εξελίξεων, δεδομένου ότι η τεχνολογική και ψηφιακή ωρίμανση προϋποθέτει μια στοιχειώδη δραστηριότητα αναβάθμισης ή επέκτασης τεχνολογικού ή ψηφιακού εξοπλισμού.

Οι παράγοντες του κόστους και της έλλειψης χρηματοδότησης έχουν σημασία ως προς το ποιες δραστηριότητες μπορούν να προωθηθούν, ποιες δραστηριότητες είναι οικονομικά/επιχειρηματικά βιώσιμες/αποδοτικές και τι είδους προϊόντα ή υπηρεσίες θα προσφέρουν οι επιχειρήσεις στον εκάστοτε κλάδο στα επόμενα χρόνια. Το στοιχείο αυτό επηρεάζει τη σύνθεση των παραγωγικών δραστηριοτήτων, των προϊόντων και των υπηρεσιών καθώς και την αναμενόμενη δυναμική, σε κάθε παραγωγικό τομέα (π.χ. αξιοποίηση παραγωγικής ικανότητας, ποιότητα προϊόντων/υπηρεσιών, ρυθμός εκσυγχρονισμού, καινοτομική ικανότητα). Όπως αντιστοίχως, η σύνθεση των παραγωγικών δραστηριοτήτων επηρεάζεται πρωτίστως από το είδος των επενδύσεων που πραγματοποιούνται στους ειδικότερους τύπους κεφαλαιουχικών αγαθών (π.χ. τεχνολογικό-ψηφιακό εξοπλισμό, μηχανολογικό εξοπλισμό) αλλά και τον τρόπο χρηματοδότησης τους. Επιπλέον σημαντικοί παράγοντες αφορούν σε «Ελλιπή γνώση τεχνολογικών και ψηφιακών εξελίξεων» (10,9%) καθώς και «Χαμηλή απόδοση επένδυσης» (9,9%).

Σημαντικό στοιχείο επίσης είναι το γεγονός ότι το 1/5 των επιχειρήσεων δήλωσε ότι δεν χρειάζεται καμία τεχνολογική αναβάθμιση ή ψηφιακή λύση (21,1%), ιδιαίτερα σε επίπεδο πολύ μικρών επιχειρήσεων με τζίρο χαμηλότερο των 50.000€ (ποσοστό 24,8% έναντι 14,9% για τζίρο 100.000-300.000€ και 17% για τζίρο άνω των 300.000€).

Συνοπτικά συμπεράσματα

Βραδεία και περιορισμένη ψηφιακή προσαρμογή βασισμένη σε ίδια κεφάλαια και επενδύσεις περιορισμένης κλίμακας, σε ένα περιβάλλον με βασικά εμπόδια το κόστος του ψηφιακού και τεχνολογικού εξοπλισμού/λύσεων και την έλλειψη κατάλληλων ή προσαρμοσμένων εργαλείων χρηματοδότησης ή φορολογικών-οικονομικών κινήτρων.

Είναι ευρέως αποδεκτό σήμερα ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις - και ιδιαίτερα οι πολύ μικρές- συναντούν και αναμένεται να αντιμετωπίσουν εξαιρετικά ισχυρά εμπόδια ως προς τη διαδικασία υιοθέτησης προηγμένων ψηφιακών τεχνολογιών ακόμη και σε ένα βασικό επίπεδο εφαρμογών (European Commission, 2017). Σε διεθνές επίπεδο, ο ρυθμός διάχυσης και υιοθέτησης των ψηφιακών τεχνολογιών επιβραδύνεται σε ευθεία αναλογία ως προς το μέγεθος των επιχειρήσεων με τους βαθμούς υιοθέτησης να είναι χαρακτηριστικά χαμηλότεροι σε επίπεδο πολύ μικρών επιχειρήσεων (OECD, 2019). Σε ευρωπαϊκό επίπεδο και βάσει των δεικτών του DESI, η Ελλάδα κατατάσσεται στις τελευταίες θέσεις ως προς την ενσωμάτωση της ψηφιακής τεχνολογίας (π.χ. ηλεκτρονικό εμπόριο, διασυννοριακές ηλεκτρονικές πωλήσεις, κύκλος εργασιών ηλεκτρονικού εμπορίου) ενώ στο σύνολο των δεικτών ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας η Ελλάδα κατατάσσεται 26η στην ΕΕ28 (European Commission, 2019).

Τα παραπάνω στοιχεία αναδεικνύουν, μεταξύ άλλων, ότι η ψηφιακή μετάβαση για ένα πολύ μεγάλο μέρος μικρών και μικρών επιχειρήσεων διακρίνεται ως επί το πλείστον από επενδύσεις χαμηλής έντασης και περιορισμένης κλίμακας που βασίζονται στο συντριπτικό τους ποσοστό σε ίδια κεφάλαια που αξιοποιούν σε πολύ χαμηλό βαθμό το τραπεζικό σύστημα και τα διαθέσιμα εργαλεία ευρωπαϊκής χρηματοδότησης, τη στιγμή που ως βασικό εμπόδιο αναδεικνύεται το κόστος ψηφιακού και τεχνολογικού εξοπλισμού και η έλλειψη εργαλείων χρηματοδότησης. Η διείσδυση νέων τεχνολογιών και η ψηφιακή ωρίμανση των μικρών επιχειρήσεων διακρίνε-

ται από χαρακτηριστικά βραδείας και περιορισμένης ψηφιακής αναβάθμισης χωρίς έντονα σημάδια σημαντικών διαρθρωτικών και τεχνολογικών μεταβολών, στο πλαίσιο μιας γενικότερης επενδυτικής στασιμότητας, γεγονός που, μεταξύ άλλων, αναδεικνύει την ανάγκη διαμόρφωσης ενός πλαισίου πολιτικών ψηφιακής και τεχνολογικής προσαρμογής με στόχευση στις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις ιδιαίτερα στους τομείς χαμηλής και μέσης τεχνολογικής έντασης όπου παρατηρείται η σημαντικότερη υστέρηση.

Όπως αναδεικνύεται, ο ρυθμός των τεχνολογικών και παραγωγικών αλλαγών είναι ταχύτερος από το ρυθμό προσαρμογής των παραγωγικών μηχανισμών της ελληνικής οικονομίας. Με αυτά τα δεδομένα, οι πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις καλούνται να δραστηριοποιηθούν σε ένα διεθνοποιημένο οικονομικό και τεχνολογικό περιβάλλον έντονου ανταγωνισμού, διευρυνόμενου τεχνολογικού και ψηφιακού χάσματος και ισχυρών εμποδίων κόστους και χρηματοδότησης. Στο πλαίσιο μάλιστα της λεγόμενης «4ης Βιομηχανικής επανάστασης», η σημαντικότερη πρόκληση αποκρυσταλλώνεται στη σημασία παραγωγικής προσαρμογής στα νέα τεχνολογικά, οργανωτικά και επιχειρηματικά δεδομένα, ενώ ο σημαντικότερος άμεσος κίνδυνος αποτυπώνεται στην ανεπαρκή προσαρμογή, την τεχνολογική και ψηφιακή υστέρηση και την αδυναμία μετάβασης σε αναβαθμισμένα και εμπορεύσιμα προϊόντα και υπηρεσίες που θα δώσουν μια ευρύτερη αναπτυξιακή ώθηση, ιδιαίτερα όσον αφορά σε ένα μεγάλο τμήμα μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων κυρίως στους κλάδους χαμηλής και μέσης τεχνολογικής έντασης.

Βασικές ενότητες προτάσεων πολιτικής ως προς την ψηφιακή προσαρμογή και ωρίμανση των μικρών επιχειρήσεων

Η αναγνώριση της φυσιογνωμίας και των αναγκών των μικρών επιχειρήσεων ως προς τη ψηφιοποίηση μπορεί να συνεισφέρει στη διαμόρφωση κατάλληλων στοχευμένων πολιτικών ψηφιοποίησης για την ψηφιακή ωρίμανση και τη ψηφιακή τους μετάβαση. Οι πολιτικές ψηφιακής ωρίμανσης απαιτείται να είναι πλέον στοχευμένες ώστε *«καμία πολύ μικρή και μικρή επιχείρηση να μη μείνει πίσω ψηφιακά στη νέα οικονομία»*. Οι βασικές περιοχές επικέντρωσης ως προς τις προτεινόμενες παρεμβάσεις περιλαμβάνουν:

1. Προσαρμοσμένα εργαλεία σε διαφορετικά επίπεδα που θα αντιμετωπίζουν τα βασικά εμπόδια ως προς τη ψηφιοποίηση και τη ψηφιακή ωρίμανση:

Ιδιαίτερη προσέγγιση απαιτείται ως προς τα αξιοποιούμενα εργαλεία σε επίπεδο υποστήριξης. Το γεγονός ότι το μεγάλο πλήθος χρηματοδοτεί τις σχετικές επενδύσεις με ίδια κεφάλαια αναδεικνύει τουλάχιστον δυο διαπιστώσεις. Αφενός, κρίνεται χρήσιμη η περαιτέρω προσαρμογή χρηματοδοτικών εργαλείων (ιδιωτικών/τραπεζικών και δημόσιων/ΕΣΠΑ) στις ανάγκες, τις δυνατότητες και το επίπεδο των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων σε τομεακό και κλαδικό επίπεδο. Αφετέρου, πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα αξιοποίησης διαφορετικού τύπου εργαλείων ως προς την υποστήριξη των μικρών επιχειρήσεων που θα περιλαμβάνουν οικονομικά και φορολογικά κίνητρα προσαρμοσμένα στις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων όπως:

- ▶ αφορολόγητο αποθεματικό για επενδύσεις σε υιοθέτηση και ενσωμάτωση νέων ψηφιακών τεχνολογιών.
- ▶ φορολογικά κίνητρα και υπερ-αποσβέσεις σε κατηγορίες επενδύσεων που αφορούν στην τεχνολογική και ψηφιακή αναβάθμιση πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων.
- ▶ ευνοϊκοί φορολογικοί συντελεστές αποσβέσεων για επενδύσεις σε ειδικότερους τύπους κεφαλαίουαγαθών και κατηγορίες μηχανολογικού-ψηφιακού εξοπλισμού.
- ▶ ειδικά προγράμματα στοχευμένης χρηματοδότησης ενός βασικού πακέτου ψηφιακής ωρίμανσης σε κρίσιμες και βασικές κατηγορίες ψηφιακού εκσυγχρονισμού (π.χ. κουπόνια τεχνολογίας) σε θέματα εξοπλισμού, λογισμικού, συστημάτων παραγγελιοληψίας και προμηθειών, διαδικτυακής προβολής κ.α.
- ▶ ειδικά προγράμματα στοχευμένων εργαλείων - «μικροπιστώσεων ψηφιοποίησης» με διαφοροποιήσεις ανάλογα με τις ανάγκες επιμέρους τομέων εμπορίου, υπηρεσιών και μεταποίησης.
- ▶ διαμόρφωση ψηφιακών κέντρων (digital hubs for non-tech SMEs) και υποδομών εκπαίδευσης/κατάρτισης, επίδειξης και πιλοτικής χρήσης νέων ψηφιακών τεχνολογιών που θα παρέχουν πρόσβαση σε τεχνολογικές υποδομές και εργαλεία για πολύ μικρές (χαμηλής/μέσης/υψηλής έντασης τεχνολογίας/γνώσης) επιχειρήσεις.

► ειδικά εργαλεία και στοχευμένες δράσεις αναβάθμισης των ψηφιακών δεξιοτήτων σε επίπεδο μικρών επιχειρήσεων (συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων χαμηλής/μέσης έντασης τεχνολογίας/γνώσης), με έμφαση σε θέματα σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων.

2. Έμφαση στην άμεση κάλυψη των βασικών ψηφιακών αναγκών για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις:

Είναι προφανές ότι ιδιαίτερη στήριξη χρειάζεται η ευρεία κατηγορία των πολύ μικρών επιχειρήσεων στη ψηφιακή τους ωρίμανση ως προς την αξιοποίηση βασικών ψηφιακών εφαρμογών και την πρόσβαση σε βασικό πληροφοριακό εξοπλισμό και ψηφιακές λύσεις. Οι βασικές ψηφιακές ανάγκες –που θα μπορούσαν να αντιμετωπισθούν μέσα από ένα «βασικό πολύ-επίπεδο πακέτο ψηφιακής μετάβασης για πολύ μικρές επιχειρήσεις» προσανατολισμένο και στοχευμένο στις πραγματικές ανάγκες- αποτελούν προτεραιότητα για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις σε όλους τους κλάδους, ειδικά για τη μη-τεχνολογικές εταιρείες (χαμηλής/μέσης έντασης τεχνολογίας/γνώσης) τόσο σε επίπεδο εγκατάστασης και αναβάθμισης βασικού εξοπλισμού και λειτουργιών όσο και σε επίπεδο διεύρυνσης της παραγωγικής και εμπορικής δυναμικότητας μέσω της περαιτέρω ψηφιοποίησης διεργασιών, δραστηριοτήτων, προϊόντων/υπηρεσιών, επιχειρηματικού μοντέλου και ψηφιακών δεξιοτήτων. Σημαντικό σημείο είναι η επιδίωξη της ψηφιακής σύγκλισης μέσα από τη διαμόρφωση πολιτικών εστιασμένων στις πραγματικές ψηφιακές ανάγκες και τις δυνατότητες των επιμέρους κλάδων και τομέων της ελληνικής οικονομίας.

3. Έμφαση (και) στον κεφαλαιουχικό/τεχνολογικό εξοπλισμό ανάλογα με τις ανάγκες των μικρών επιχειρήσεων:

Η κινητοποίηση ενός ουσιαστικού τεχνολογικού μετασχηματισμού που θα συμβάλει στην τεχνολογική αναβάθμιση της χώρας απαιτεί την εκπόνηση δράσεων αναβάθμισης υφιστάμενου κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, την αύξηση και επέκταση της παραγωγικής δυναμικότητας, την εισαγωγή νέων μεθόδων παραγωγής και σύγχρονων τεχνολογικών συντελεστών καθώς και την ενδυνάμωση των ψηφιακών δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού. Εντούτοις, η προώθηση της τεχνολογικής αναβάθμισης δεν έχει μόνο αμιγώς ψηφιακή διάσταση. Δεδομένου ότι ιδιαίτερα στον τομέα της μεταποίησης διαπιστώνονται αυξημένες ανάγκες σε μηχανολογικό εξοπλισμό και σχετικούς τύπους κεφαλαιουχικών αγαθών, ιδιαίτερη στόχευση πρέπει να δοθεί ως προς τις παραπάνω παρεμβάσεις και στο επίπεδο της αναβάθμισης του κεφαλαιουχικού εξοπλισμού των μικρών επιχειρήσεων, με αναφορά στις επιχειρήσεις της μεταποίησης αλλά και των υπόλοιπων τομέων (υπηρεσίες-εμπόριο) όπου κρίνεται αναγκαίο. Η μείωση του διευρυνόμενου τεχνολογικού χάσματος προϋποθέτει την αναβάθμιση του κεφαλαιουχικού/τεχνολογικού εξοπλισμού των επιχειρήσεων που σε συνδυασμό με τη βελτίωση των μεθόδων παραγωγής, θα συμβάλουν στην αναβάθμιση της ποιότητας προϊόντων και υπηρεσιών.

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Αθήνα

Αριστοτέλους 46,
10433
τηλ —
210 8846852
email —
info@imegsevee.gr

Θεσσαλονίκη

Κωλέττη 24,
54627
τηλ —
2310 545967
email —
thessaloniki@imegsevee.gr

Πάτρα

Πανεπιστημίου 170,
26443
τηλ —
2610 438557
email —
patra@imegsevee.gr

Λάρισα

Καστοριάς 2α,
41335
τηλ —
2410 579876-7
email —
larisa@imegsevee.gr

Ιωάννινα

Σταύρου Νιάρχου 94,
45500
τηλ —
26510 44727
email —
ioannina@imegsevee.gr

Ηράκλειο

Βασ. Πατρικίου 11,
71409
τηλ —
2810 361040
email —
iraklio@imegsevee.gr